

Naujienu Antroji Dalis

NR. 915

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIV METAI

1941-JŲ METŲ BIRŽELIS

Stefanijos R-kienės kalba, pasakyta Čikagos Lietuvių Tarybos minėjime, birželio 14 dieną. S. Rūkienė Sibire išvargė 16 metų, 1957 metais sugrįžo į Lietuvą ir tėvynėje išgyveno 8 metus. Neseniai jai pasisekė atvažiuoti į JAV. — Red.

Gražus ir gaivališkas pavasaris mūsų tėvynėje. Birželis Lietuvos žemėje rojų mena. Akis vilioja margaspalvių žiedų patalai, o žmogaus siela pagauta gyvybės triumfo neša himnus gamtos Kūrėjui. Tačiau tas žavėjis ir užburias birželis mūsų tautai tapo likiminis, nes 1940 m. birželyje sovietiniai tankai sutrypė Lietuvos nepriklausomybę, 1941 m. birželyje prasi-dėjo masinis mūsų tautos naikinimas — trėmimas Sibiran, o prasi-dėjus karui tauta spontaniškai sukilo prieš okupantą.

Gera, kad laisvajame pasaulyje išsiblaškę lietuviai kasmet mini tragiškuosius birželio įvykius, kai pavergtoje tėvynėje mirtina tyla. Nors kartą metuose reikia prisiminti komunizmo padarytas mūsų tautai skriaudas ir nepamiršti rusiškojo imperializmo užmačių ir ketinimų. Reikia išaiškinti mūsų jaunajai kartai, kas yra lietuvių priešas. Tokie minėjimai paliks pėdsakus mūsų jaunimo sielose, o laikraščių komplektuose susikaups medžiaga mūsų tautos istorikams.

Šiandien turime prisiminti ne tik pirmojo bolševikmečio birželinius trėmimus, bet ir tuos, kurie vyko keliomis milžiniškomis bangomis antrosios okupacijos pradžioje ir tuojuo po karo. Jei 1941 metų trėmimas palietė virš trisdešimt penkių tūkstančių lietuvių, tai sekan-tieji trėmimai jau šimtus tūkstančių žmonių išplėšė iš tėvynės.

Sakoma, kad buvo tremiami buržujai, liaudies priešai ir darbininkijos išnaudotojai, atseit klasinis priešas. Bet gi visi žinome, kad Lietuvoje klasių nebuvo. Jei pasitaikė vienas kitas išnaudotojas, tai iš mažumų, kurie tarnaičių ieškojo ne savo bendruomenėje, bet lietuvių.

Visų įvykdytų trėmimų tikslas išnaikinti mažąsias tautas ir jas paskandinti rusų tautos jūroje. Tai sena didžiariusių svajonė. Kas gi ištremta? Ogi patrijotiškoji Lietuvos šviesuomenė ir mūsų tautos nugarkaulis — ūkininkija. Ištremta ne gyventi, bet mirti. Kai primindavome komunistams didelį ir greitą tremtinių mirtingumą, tai jie neraudonuodami atsaky-davo:

— Mes nešaudėme kaip vokiečiai, — patys išmirė.

1956 m. grįžusi tėvynėn dar daug kur mačiau tuščias ir ap-leistas sodybas, kurios klaidiai atrodė ir priminė čia siautusį

marą. Manau, nereikia sakyti koks likimas ištiko tų sodybų gyventojus.

Nors sakoma, kad Lietuvoje gyventojų klasės jau sulygin-tos ir daugiau trėmimų nebus. Tačiau lietuvių iš savo gimto-sios šalies trėmimas vykdomas ir dabar, tik kitais būdais. Abi-turientams nėra vietų aukšto-siose Lietuvos mokyklose, tai studijuoti važiuoja Rusijon ir net Sibiran, komjaunimas "laisvu noru" važiuoja patal-kininkaut broliškųjų respublikų gyventojams, net į Koreliją, Altajų ir Kazakstaną. Važiuo-ja talkon ir lietuviai specialis-tai: inžinieriai, staliai, šaltkal-viai ir traktoristai. Dažnai stu-dentai ir talkininkai susiuosto su rusėmis, jas veda ir Lietu- von negrįžta, arba dar blogiau, grįžta su svetimtautėm žmo-nom, ir taip didina maskolijų skaičių mūsų krašte.

Ten viskas daroma planingai ir iš anksto apgalvotai. Štai, at-sirado Kalinino sritis. Visi ži-nome, kad Rytprūsiai niekada nebuvo rusų žemė. Tai lietu- viškas kraštas. Dabar, kai nu- važiuoji į buvusią Tilžę, dabar-tinį Sovietsk, tai buvusios Til- žės neatskirsi nuo Leningrado ar kito Rusijos miesto. Ten gy- ventojai tik vieni rusai ir visa aplinka rusiška. Senieji kraš- to šeimininkai vokiečiai ir lie- tuviai išnaikinti. Taip padaryta tam, kad Baltijos tautas atskir- ti nuo vakarų ir aklinau užda- ryti rusiškam katile.

Tautinis komunizmas mums nebūtų pavojingas, jei ne rusi- fikacija. Visokie sąjūdžiai il- gainiui žmonėms nusibosta, nu- blunka ir išnyksta. Taip atsi- tiki ir su komunizmu. Tik var- gas, kad mūsų tauta sparčiai rusinama. Aukštieji mūsų tau- tos komunistiniai kvisingai ty- li. Tiesa, jie ir negali šnekėti ir priešintis, nes už kiekvieno pe- čių sėdi antrininkas, vyresnysis brolis ir viską tvarko. Skaudu: gatvių, įstaių ir įmonių pava- dinimuose, paštų antspaudose ir įvairiose anketose, apyskai- tose ir kvituose, šalia mūsų kalbos lygias teises turi ir sveti- moji — rusiška. O mūsų tėvai prieš carinę graždanką kovojo, jai priešinosi ir laimėjo. Vai- kams jau nuo pirmojo mokyk- los skyriaus kalama, kad rusų kalba gražiausia, plačiausiai vartojama, su ja geriausia gali- ma išreikšti savo mintis ir pri- menama, kad su laiku ji vy- rausianti visame pasaulyje. Išei-

(Nukelta į 2 psl.)

HEDWIG KUHNE

"GLORIA" (Skulptūra)

Dienų skeveldros

Lietuviškų dalykų beieško- damas, štai, vartau "Na nie- ludzkiej ziemi" (nežmoniškaj žemėj). Knyga išėjusi kone prieš 20 metų. Bet nesensta, nes žmoniją tebeėda komuniz- mo vėžys, tebeveikia tūkstan- čiai koncentracijos stovyklų, ir tebeaidi NKVD šūviai į pa- kaušį.

Knygos autorius J. Czapski — dailininkas, 1939 m. kare kavalerijos kapitonas, Soviet- tų belaisvis, po 2 metų lais- vės išvydęs, išgaliojus Stali- no - Sikarskio sutarčiai.

Lenkų kariuomenei besiku- riant buvo dingusiųjų karių paieškojimo skyriaus viršinin- kas, vėliau — propagandos ir informacijos.

Na, kas gi lietuviška šioje by- loje? Ogi tai, kad kalinta, išlaisvinta, pertransportuota į Persiją, ir kariauta Vakarų sąjungininkų pusėje ne vieno ir ne dešimčių, bet šimtų, o gal ir tūkstančio kito Vilniaus krašto gyventojų, ne lietuvių, bet Lietuvos piliečių, ir pačių lietuvių.

Žiū, net gi tūkstančiai gen. Anderso karių, kol susilaukė anglų karių uniformų, vilkėjo buv. Pabaltijo valstybių kariš- kas uniformas, kurias Soviet- tai, okupavę, pagrobė ir išve-

žę susandeliavo Taškente. Kiekviena kariška uniforma buvo skersai išilgai sudažyta baltais dryžais ir, autoriaus nuomone, kariai atrodė, kaip liūdnos operetės dalyviai.

Gen. Sikorskiui besilankant organizuojamos lenkų kariuo- menės štabe, Buzuluko mies- te NKVD suorganizavo puotą. Patys NKVD išvalė rūmus, iš- virė patiekalus, parūpino šampano ir patys puotos metu civiliai persirengę patarnavo. Iš Sovietų pusės gen. Sikorskį lydėjo žinomas Višinskis ir, be kitų, partijos pabalda Ehrenburg. Tas pats rašyto- jas — Stalino patikėtinis, ku- ris ir 16 lietuvių šaulių divizi- joj per puotas pasirodydavo kartu su Venlova.

Knygos autorius išvargęs ir išsekęs atsiduria buv. kazokų treniravimo poste Točke. Visa organzuojamoji divizija pra- džiai gavo 22 kariškus auto- mobilus, iš kurių 4 iškart ne- beveikė, o kitiems stigo šios ar anos dalies. Gavo visai divizi- jai keletą kone kiaučių kariš- kos virtuvės katilų. Kariai val- gė, kai valgis būdavo gatavas. Negavo nei kirvių nei piūklų, o kuras buvo miške už 12 my- lių. Ką nusikirdavo, patys,

(Nukelta į 2 psl.)

1941-JŲ METŲ BIRŽELIS

(Atkelta iš 1-mo psl.)

na, kad rusų kalbą norima padaryti pranašesnę už gimtąją kalbą.

Sovietinis parlamentaras J. Paleckis, Australijoje paklaustas apie Sibiro tremtinių likimą, greit atsakė, kad visi grįžo. Melas ir dar rafinuotas, begėdiškas ir be jokio sąžinės krislėlio. Taip meluoti gali tik komunistas. Vyrų atskirti nuo šeimų beveik visi išmirė. Išdarskytų šeimų vaikai retas kuris išaugo. Seneliai išmirė badu. Daugiau išliko moterų. Ne visiems

tremtiniams leido grįžti į savo gimtuosius kraštus. Daugelis buvo priversti visam laikui pasilikti Sibire. Kiti dar ir dabar vargsta vergų darbo stovyklose. Paleistiems išdavė sovietinius pasus, juose yra slapti ženklai, kurie varžo paso savininko laisvę. Vieniems neleidžiama Lietuvoje apsigyventi, kitiems neleidžiama apsistoti didesniuose miestuose, tretiems tik kolchozininko jungas teskirtas.

Kiek trėmimai išnaikino lietuvių, šiandien vargu kas pasa-

kytų. O reikia žinot, nors apytiksliai. Visas Sibiras: nuo Altajaus iki Šiaurės Ledjūrio; nuo Uralo iki Sachalino nusagstytas lietuvių kapais ir nuklotas jų kaulais. Mūsų tremties kelias kruvinas, žiaurus ir alsuojas mirtimi. Yra širpių, supurtančių ir žmogaus vaizduotę prašokančių epizodų. Ir tai dėjosi dvidešimtam kultūros ir civilizacijos suklestėjimo amžiuje. Niekas pūnai neišsakys Sibiro tremties baisumų ir pavieniai tremtiniai neduos pilno vaizdo. Reikia daugumos. Juk mes gyvenome suvaržyti, be judėjimo laisvės, kiti buvo uždaryti stovyklose, dar kiti sėdėjo kalėjimuose, tai aš ir kiti galime papasakoti tik apie savo apylinkės tremtinių gyvenimą.

Laisvajame pasaulyje jau yra gražus būrelis sibiriočių. Bet dauguma tyli. Tai tylai kiekvienas turi priežasčių ir pagrindą. Ne viską galima šnekėt. Žinau, kas išsprogdino Vilniaus Trijų Kryžių kalne kryžius, bet viešai pasakyt tuo tarpu negaliu. Vis tik aš stoviu už tai, kad čia gyvenančių tremtinių žinios apie gyvenimą Sibire būtų surinktos ir surašytos. Juk tai autentiška medžiaga mūsų tautos istorijai. O kas žino, kas bus rytoj? Gal pasikartos antrasis Niurenbergas, tai surinktoji medžiaga bus kaltinamasis aktas teisiant komunizmą ir rusų vykdomą genocidą. Nereikia skelbti tremtinių pavardžių, kurie tam priešingi.

Tą darbą turėtų atlikti kuri nors mūsų išeivijos patriotinė organizacija, globojama mūsų politinių veiksmų ar bendruomenės. Tą pareigą galėtų pasiimti tremtyje atsikūrusi Lietuvos Šaulių Sąjunga ar čia ve-

niausias mašinas, žirgus, asfaltuoti ten keliai. Ten visos žinomos pasaulio gerybės, ten auksas, ten uranijus ir t. t. Į didelius laivus vaiduoklius pakraunama iki 7.000 kacetininkų ir maisto. Laivai kursuoja tik NKVD težinant. Ten, Kolymoj, per vieną žiemą išmiršta 70% tremtinių. Žmogus apanka, išberia žaizdos, kurios negyja, nutrupa nušalę pirštai, ir gyvas vaiduoklis numetamas kolonos žygyje į šalį netgi nepribaigtas šūviu, nes, anot NKVD, jokia svolacė iš čia neišeis....

J. Cicėnas

(Bus daugiau)

kianti Lietuvių Skautų Sąjunga.

Kiekvienas tremtinys mirdamas nusineša ir savo išgyvenimus ir žinias apie Sibirą. O žmonės sugrįžę iš tremties ilgai negyvena. Žinau, kad ir pavergtoje tėvynėje tremtinių prisiminimai rašomi. Tai labai pavojingas darbas. Sunku būtų tvirtinti ar tie užrašai išliks, sulauks laisvės ir viešumos.

Mūsų tėvynės okupantui ir jų talkininkams lietuviams, labai nepatinka laisvajame pasaulyje gyvenančių lietuvių vienybė ir veikla. Todėl jie visokiais būdais stengiasi išeiviją suskaldyti ir sukiršinti. Beldimasis į laisvųjų tautų parlamentų duris, viešumon kėlimas Lietuvos laisvės reikalo, aniems yra rakštis akyje. Jei priešas pyksta, tai reikia žinot, kad einama geru keliu. Tik reikia dar daugiau vienybės, susiklausymo ir pasišventimo. Jokia auka nebus per didelė siekiant mūsų vergaujančiai tautai laisvės. Juk verta pakovoti ir aukotis už mūsų mieląją Nemuno šalį.

Mieli šio minėjimo dalyviai, šiandien prisimename klaikiuosius ir mūsų tautai likiminius įvykius, kurie, galvoju, skaudžiai yra palietę ir nuskranda ne vieną ir iš čia esančiųjų. Todėl verta yra keliolikai minučių nuklysti į tą šurpiąją praeitį.

Su jumis pasidalinsiu keliomis mintimis apie savo ir kitų tremtinių vargus išgyventus Sibire.

Kartu atnešu jums skundą nekaltų kūdikių užtroškusių užkaltuose gyvulinuose vagonuose, skundą senelių, mirusių badu skurdžiuose Sibiro kolchozuose, skundą tūkstančių mūsų brolių nukankintų pragariškose vergų darbo stovyklose, skundą tų, kurie krito sulaužyti taigos milžinų kedrų ir pichtų.

Alleiskit, jei vietomis sudrebės mano balsas, nes vergo dalia yra labai sunki ir nelengva ją prisiminti.

1941 m. labai ankstyvas birželio 14 d. rytas. Penktą valandą išgirdau dūžius į mokyklos duris. Atėjęs ramus žmogus niekada taip nesibeldžia. Pasižiūrėjau pro langą. Prie kiekvieno kampo stovėjo ginkluotas enkavedistas ir vietos komjaunuolis. Greitai lėkė įvairios mintys. Pagalvojau apie balkoną, bet ir ten stovėjo sargybinis.

(Nukelta į 3 psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1 mo puslapio)

belaisvių stovykloje išvargę kariai, turėdavo parsinešti. Kai divizija atsidūrė Turkestane 87% karių sirgo vidurių šiltine, činga, vištakumu ir dešimtimis kitų ligų. Dabartinė Varšuvos vyriausybė gen. Andersą kaltina be pagrindo suguldžiusį kalnus aukų ties Monte Casino. Autorius sako, šiltinė ir kitos ligos pareikalavo daug daugiau aukų.

Stalino tikslas buvo suverbuoti kuo daugiau lenkų karių, mesti juos į sunkiausią frontą, ir pralaužiant frontą atsikratyti nepatikimu sąjungininku. O gen. Sikorski ir tiesioginiai lenkų organizuojamos armijos vadas gen. Anders planavo susiorganizavus nusigauti į vakarų sąjungininkų pusę ir eiti tėvynės vaduoti. Stalinas, pramatydamas lenkų kėslus, staiga painformavo gen. Andersą, kad nuo 1942 kovo pabaigos tegalės parūpinti maisto 40.000 karių. O lenkai jau turėjo po ginklu 75.900 karių (Stalinas 1941 m. gruodį buvo leidęs suverbuoti 92.000 karių). Kai Andersas užklaušė Staliną, kodėl mažinama maisto kariams norma, Stalinas šypsojosi ir pranešė, kad "Amerika vėluojasi" pristatyti maisto.

Kai autorius jau buvo propagandos vadovu, o divizija buvo toli Azijoje, jos įkandin sekė Stalino politrukas, kurs turėjo prižiūrėti, kad nebūtų nieko antisovietiško. Tuo politruku buvo lenkas Sokolovskis, Sovietų kapitonas, kurs 1941 metais Vilniuje cenzūruodavo "Prawdą Wilenską" ir podraug buvo Vilniaus Glavli-to (cenzūros) ypatingiems reikalams karininkas.

Tada lenkai išleido savo kariuomenės organą (tebegyva tremties lenkuos) "Orzel Bialy" ir rašė: "Suskambo bažnyčių varpai Poznanėje, Krokuvoj, Varšuvoj, Vilniuj ir Lvove". Kpt. Sokolovskis Vilnių ir Lvovą nubraukė. Czapski rado išeitį, kapitoniui pritariant buvo užrašyta: ir suskambo bažnyčių varpai (Vilniaus ir Lvovo) priduriant — Chicagos ir Kuritibos.

Autorius bebūnant Taškente pasitaikė proga pasimatyti su vyriausiu Stalino šaukliu — rašytoju Aleksiejum Tolstojum. Jis karo metu kėlė į aukš-

tybes visus caro laikų didvyrus, jo žodžiai ėjo kaip lozungai, pvz., "Netgi Aleksandras Makedonietis, Julius Cezaris ir Napoleonas pralošdavo mūsų — Suvorov nepralošė nė vieno mūsų". A. Tolstoj galėjo elgtis kaip tinkamas, Stalinas leido. Stalinas leido Tolstojaus virėjui čia pat, raudona jai armijai užėmus Vilnių 1939 m. rugsėjį, nuvykti ir supirkti visas vynu ir kitų gėrimų atsargas, kurios buvo žinomiausio Vilniaus viešbučio George's rūsiuose.

Reikia stebėtis, kad lenkai, beorganizuodami savo armiją, užsiėškojo kone kiekvieno ir sovietų nelaisvę patekusio kario. O sąrašų Sovietai nedavė, jie tik reikalaujant kai ką gražindavo, o kai ką paskutinę sekundę nužnybdavo.

Czapski veė nuodugni kiekvieno kario apklausinėjimą: kur buvęs, kiek ten buvę lenkų karininkų ir kareivių. Pabaigoj pasigedo... Katyne žuvusiųjų.

Bevedant tyrinėjimus (žinia, štabe ir tarp savo karių), be kita ko, prieita išvados, kad tūkstančių tūkstančiai karių ir civilių bus jau žuvę. Ir taip, 1941 m. vasario mėn. lenkų karininkų ir kareivių transportas (viso 1.650 lenkų ir 110 sovietų palydovų) sušalo pūgos metu Kotlas - Vorkutos geležinkelio linijoje. Tais pat metais ir antiras toks transportas sušalo. Palei Komi nei iš šio nei iš to, iš stovyklos į stovyklą pervedamų 400 karininkų iššaudyta laukuose.

1941 m. pradžioje kažkur Ledynnotame vandenyne bebraukiamos 2 varžos (viso per 7.000 belaisvių) atkabinta nuo vilkiko ir... paskandinta.

Ir klausia autorius, ar sužinos kad žmogus apie tūkstančius, dešimtis tūkstančių lenkų ir kitų pagrobtų tautų žmonių, kurie buvo šunų užpiudyti, užšaldyti, paskandinti ir iššaudyti šūviu į pakaušį. Autorius primena baisiąją Kolymą. Ten toli — toli palei Sachaliną. Tai vienintelis kacetas, kur nebuvo ir nėra sargybinių. Bolševikas tikras, kad joks žmogus nepajėgs peržengti tūkstančių mylių vienos pūgos lankomų dykumų ir neperlips kalnų. Iš ten niekas gyvas negrįžta. Ten NKVD budeliai turi sau šau-

J. AUGUSTAITIS

ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA

154 pusl. knyga.

Kaina \$1.50

Nei vienas žmogus, noris pažinti nepriklausomos Lietuvos ir Antano Smetonos valdymo laikotarpį, negalės apsieiti be J. Augustaičio paruoštos studijos. Ši knyga būtina kiekvienam, norinčiam pažinti netolimą Lietuvos praeitį. Lietuvoje gyvenusieji ir Smetonos valdymo laikotarpį pažįstantieji žmonės tvirtina, kad J. Augustaitis teisingiausiai ir tiksliausiai aprašė ir įvertino Antano Smetonos veiklą.

J. Augustaičio knyga galima gauti "Naujienose" darbo valandomis. Kas negali užėiti į "Naujienas", tai prašomas persiusti \$1.50 čekį arba Money Orderį, pridėdant 20 c. persiuntimui paštu, tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Gavę pinigus, tuojau knygą pasiųsime.

1941-JŲ METŲ BIRŽELIS

(Atkelta iš 2-ro psl.)

Nulipusi žemyn atidariau duris. Tuojau gavau ginkluotą palydovą, kuris nuo manęs nesitraukė nė žingsnio. Pradėjo kratą, ieškojo ginklų. Pirmasis klausimas, kur vyras. Pasakiau, kad išvažiavo pas tėvą ūkin ir visai priešingą kryptį nurodžiau. Tuojau liepė ruošti, šešiom savaitėm pasiimti maisto ir išsivare į lauke laukiantį vežimą. Pasiėmiau tik patalinę, nes maisto ir pinigų neturėjau. Įsidėjau ir pusmaišį rugių.

Suimant dalyvavo 4 ginkluoti kareiviai ir vietos komjaunuliai.

Nuvežė į Dūkšto geležinkelio stotį ir įstūmė į gyvulinį vagoną. Nuolat atveždavo vis naujų imtinių ir vagono gyventojų skaičius greitai augo. Jau buvome 56. Dūkšte išlaikė 3 dienas, nes vis dar ėjo medžioklė.

Po trijų dienų iš Dūkšto pajudėjome. Vežė Vilniaus link. Prie Pabradės manevravo mūsų kariai. Jie greit išsiriavo ir mūsų traukinį praleido atiduodami pagarbą.

Prie vienos pervažos su vežimu stovėjo pagyvenęs ūkininkas. Mums pravažiuojant, jis nusiėmė kepurę, verkė ir rové sau plaukus.

Greit pasiekėme ir Naująją Vilnią. Čia vyrus atskyrė nuo šeimų ir juos pakrovė kitan ešelonan. Dauguma išsoko iš vagonų kaip stovį; be drabužių, be duonos kąsnelio, net ir be kepurė.

Stotyje buvo daugybė žmonių ir į mus žiūrėdami verkė. Sėdėjau prie langelio. Pradėjau rašinėti raštelius ir mėtyt. Rašiau, kad vyrai nesektų šeimų, nes vistiek bus atskirti. Saviešiams rašiau, kad neapleistų mažytės mano dukrelės.

Birželio 20 d. apleidome Naująją Vilnią ir Lietuvą. Traukinys lėkė nežinon, o gal ir į mirtį. Apleidžiant stotį pradėjo skambinti visų Vilnios bažnyčių varpai: skambėjo gūdžiai, ilgai, lyg per laidotuves.

Gudijoje komjaunuliai apsvaidė mus akmenimis, nes jiems buvo pasakyta, kad vežami buržujai ir liaudies priešai.

Nuo pat suėmimo dienos nedavė valgyti, nei vandens. Vairkai vagonuose verkė ir klykė. Jie troško ir motinas prašė vandens. Po savaitės kelionės pradėjo duot valgyti: sriubos, košės, o kartais ir duonos.

Pastebėjome, kad į vakarus lekia kaukdami ir staugdami ilgais ginklų ešalonai. Vienoje stotyje paprašėme kareivėlių ir gavome laikraštį, iš kurio sužinojome, kad jau karas. Švystelėjo vilties kibirkštėlė: gal atkirs, gal subombarduos kelius, bet neatsitiko nei vieno, nei antro. Traukinys vis lėkė pirmyn. Staiga sustojo laukuose. Dairomės. Jokios stoties ar sustojimo vietos. Žiūrime — kareiviai ištraukė už kojųčių mažą

mirusį vaikutį. Čia pat griovyje iškasė duobutę, ir mažą suvargusį kūnelį priglaudė nesveitinga sovietų šalies žemė. Ir taip visu keliu.

Jau Viatka, po to, Uralas. Rašinėjome ant vagono sienų savo adresus, norėjome palikti pėdsakus. Už Uralo privažiavome ežerą. Traukinys laukuose sustojo, atidarė vagonus ir leido visiems nusiprausti. Išlipę tremtiniai nemokėjo eiti. Kojos sukosi kaip Pinokiams ir visi griuvo. Gal tai ilgo sėdėjimo pasekmės, o gal ir alkis.

Jau ir liepos mėnuo. Pasiekėme Novosibirską. Vyrų traukinys čia pirma atbildėjo. Stotyje juos perkraustė į kitą traukinį ir išvežė Krasnojarsko darbo stovyklosna. Ir čia vyrai buvo žiauriai apiplėšti, nes grioviuose mėtėsi jų maišai. Mus perkraustė į baržas ir Obės upe plaukėme Sibiro gilumon. Baržose apipuolė utėlės ir žmonės pradėjo sirgti. Jokios pagalbos iš niekur.

Priplaukėme Obės intaką Čajgą. Dabar visus persodino į mažesnius garlaivukus, kuriais pasiekėme Ust-Bakčarą ir vėliau Ust-Galką. Čia mus išlaipino krantan ir išsidalino kolchozų pirmininkai, tik moterų su mažais vaikais ir senelių niekas nenorėjo imti.

Kaimuose apgyvendino pas kolchozininkus. Visi jie buvo 1932 metų tremtiniai. Žmonės geri, bet labai neturtingi ir suvargę. Kurie tremtiniai pateko į turtingesnius kolchozus, tiems buvo geriau.

Kaime mums davė 3 dienas poilsio. Trečią dieną visus pasišaukė į kolchozo kontorą. Į salę įėjo kolchozo pirmininkas su dviem saugumo pareigūnais: vienas buvo mūsų komendantas, o antras nepažįstamas enkavedistas. Pradėjo visus šaukti po vieną į kabinetą. Pašaukė ir mane. Už stalo sėdi komendantas, o šonuose pirmininkas ir saugumietis.

— Jūs esate pilietė Rūkienė?
— Aš, — atsakiau. Patikrina dar kitus duomenis: kada gimusi, kur gyvenau Lietuvoje, ir kur išvežta ir kokia profesija.

— Mokytoja, — atsakiau. Visi trys susižvalgo ir ironiškai nusijuokė.

— Kodėl viena? Kodėl nėra vyro? — piktai paklausia.

Ima komendantas iš bylos spausdintą lapelį ir skaito, kad pagal Sovietų Sąjungos baudžiamojo kodekso 58 paragrafą, straipsnio jau neprimenu, esu ištremta Sibiran 25 metams ir naudosisiu silnyje teisėmis. Tai reiškia, kad kas mėnuo privalau registruotis ir asmeniškai pasirodyti komendantūroje. Be komendanto leidimo neturiu teisės kitur apsigyventi. Be pirmininko leidimo niekur negalima pasitraukti iš kolchozo. Davė tą lapelį pasirašyti, kad sprendimas man paskelbtas, žinomas ir suprantamas. Jokio asmens tapatybę įrodančio raštelio nedavė, o mūsų lietuviški

KOMUNISTUI 50 METŲ

Šįmet balandžio mėnesyje išleistas lietuvių kalba Lietuvos komunistų partijos centro komiteto žurnalas "Komunistas" Nr. 4(526). Pažymėta, kad redakcinę kolegiją sudaro: V. Niunka (vyr. redaktorius), K. Bagarauskas, A. Britovas, B. Deksnys, A. Gaidys, F. Gelbakas (vyr. redakt. pavaduotojas), A. Gulbinskas, I. Karalinas, J. Karosas, P. Mišutis, M. Moskvinas, V. Rudaitis, R. Šarmaitis, L. Zelanskis. Redakcijos adresas nurodytas Vilniuje, pasirašyta spausdinti 1968, IV, 3, tiražas 31,281 (liet. — 29,114, rusų — 2167), bet spaustuvė nenurodyta — čia kažkokia išimtis.

Krinta į akis redakcinė kolegija. Jos vyr. redaktorius V. Niunka, o jo pavaduotojas F. Gelbakas (taigi, "lietuvis"?). Viso 14 redaktorių, jų tarpe iš pavardžių 5 nelietuviai. Dabar tiražo nurodytas skaičius kiek atspausdinta lietuvių kalba ir

kiek — rusų, tai reiškia, jog ir vadinama LKP-ja pilnutinio pasitikėjimo neturi? Kas čia slepiasi — nežinia, tačiau tas pramogai nedaroma. Rusijai 2167 egzempliorių būtų permaža.

Šis numeris yra jubilėjinis, nes viršelyje atspausdinta pirmojo numerio fotografinė nuotrauka, iš kurios matyti, kad 1918 m. balandžio 6 d. Voroneže buvo išleistas Rusijos komunistų partijos (bolševikų) Lietuvių sekcijų centro biuro organas Komunistas Nr. 1-2. Pirmasis straipsnis taip užvardintas: "Ne social-demokratai, ne anarchistai, bet komunistai". Kiek pavyko perskaityti, tai jo tokia pradžia:

— Ligišiol vadinomės social-demokratais. Bet social-demokratai yra ir šeidemanai, kurie eina iš vien su kaizeriu, ir Plechanovai — Potresovai, kurie rėmė Rusijos užgrobigų po-

(Nukelta į 4-tą psl.)

pasai buvo atimti suimant. Visiems užsmalino po 25 metus, net ir seneliams. Iš nepilnamečių parašų neėmė.

Pirmas darbas buvo šienapūtitė. Tos pievos nuo kaimo buvo už 70 km. Ėjome pėsti. Atmatavo pievos gabalą, padavė rankosna dalį ir šienauk. Uodų milijonai, o mažyčių mašalokų debesys. Jie labai įkyrūs, zizzia ir kaip komunistai čiuplia mūsų kraują. Sukančios vietos patinsta ir dažnai gaunasi kraujo užkrėtimas.

Žiemą išvarė į miškų kirtimo stovyklą. Čia buvo formalus badas, nes visai nedavė valgyti. Vogdavome nuo arklių sušalusias bulves, virdavome ir valgydavome. Pavalgai tų bulvių, skauda skrandį, riečia į kamuolį, o seilės bėga upeliu. Aš išlikau gyva, o kiti mirė. Moterys buvo patvaresnės už vyrus. Miškų kirtimo darbas labai sunkus ir pavojingas, o normos didelės.

Taip ir vargome. Dirbome visus laukų darbus, taigose šie-

navome, žiemą mišką kirsdavome, pavasarį valėme upes ir jų krantus, rovéme kelmus ir platinome kolchozų laukus.

Karo metu badavome. Nevalgęs, o dirbti reikia. Valgėme sarankų šaknis ir laukinio česnako lapus, kuris čia vadinamas "kalba".

Metus išdirbus, už maistą kolchozui dar likome skolingi. Antrais metais jau buvome seni kolchozininkai, gavome žemės sklypelius bulvėms pasisodinti ir turėjome mokėti visus mokesčius. O tie mokesčiai buvo tokie: už karvę, kurios nėra ir nebus, reikia duoti 48 kg mėsos ir 12 kg sviesto, pusantra avies kailio, o avies tai nėra, vieną kiaulės kailį, o kiauliuko neturiu. Reikia duoti vilnų, sumokėti 400 rublių karo mokesčio, ir už 400 rublių išpirkti valstybės paskolos lakštų. Tai ir pasiusk. Mokesčių neišsimoki — kalėjimas, nes esi sovietinės valstybės parazitas.

(Bus daugiau)

GAIDOS MUZIKAMS IR DAINININKAMS

"NAUJIENOSE" GALIMA GAUTI ŠIAS LIETUVIŠKŲ DAINŲ GAIDAS PIANUI:

1. Rinkinys lietuviškų liaudies dainelių ir šokių, 16 psl. Rinkinyje yra šios dainos ir gaidos:

1. Tegū giria šlamščia, ūžia, tra-ta-ta	8. Agunėlės
2. Suktinis I	9. Vakar vakarėli
3. Suktinis II	10. Augin tėvas
4. Kokietka	11. Meilės valsas
5. Padispanas	12. Siuntė mane motinėle
6. Vengerka	13. Čigonai
7. Klumpakojis	14. Pelėda
	15. Noriu miego

Šis gaidų rinkinys kainuoja tik \$1.00.

2. Salomėjos Čerienės DAINOS LIETUVAI, 18 psl. Šiame rinkinyje yra:

1. Lietuvos laukai	4. Rauda
2. Kada girdžiu aš dainą	5. O tėvyne manoji
3. Klajonė	6. Šių metų malda

Šis rinkinys kainuoja \$2.00.

3. Stasio Šimkaus DAINOS, piano vienam balsui, 8 psl.

1. Plaukia sau laivelis	3. Kur bakūžė samanota
2. Pamyliėjau vakar	4. Ant marių krantelio

Šis rinkinys kainuoja \$1.00.

Šiuos gaidų ir dainų rinkinius galima gauti NAUJIENOSE. Jei atsiųsite čekį arba Money Orderį už gaidas ir pridėsite 25 centus persiuntimo išlaidoms, tai pasiūsimė jas paštu. Čekius prašome išrašyti NAUJIENOMS ir pasiūsti tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. HALSTED ST., CHICAGO 8, ILLINOIS

KOMUNISTUI 50 METŲ

(Atkelta iš 3 psl.)

litiką ir Viktorai Adleriai, kuriuos matome Austrijos imperialistų eilėse ir Renodeliai, Sambos, kurie rėmė Prancūzijos buržuaziją (toliau neįskaitoma).

Minėta, kad "Komunistas" yra Lietuvos komunistų partijos centro komiteto žurnalas, o Nr. 1-2 buvo Rusijos komunistų partijos (bolševikų) lietuvių sekcijų centro biuro organas. Ar čia iš esmės yra koks skirtumas? Skirtumas tas, kad nieko užslėpto nebuvo, o dabar yra fikcija — jokios Lietuvos komunistų partijos nėra — tai ta pati Rusijos, tik Sovietų Rusijos bolševikinio komunizmo partijos sekcijų tas pats biuras, aklaai vykdamas SSKP CK įsakymus. Kaip kituose, taip ir šiame numeryje, išleidus jubilėjaus proga LKP CK sveikinimą, pirmasis arba vedamasis straipsnis Ch. Momdžian'o "Marksizmas ir žmonijos pažanga" perspausdintas iš "Pravda" (rusiškos Tiesos), ne "Komunisto" jubilėjų liečiantis, bet "150-sioms K. Markso gimimo metinėms".

Toliau A. Buračo, ekonomikos mokslų kandidato, straipsnis "Marksizmas ir šiuolaikinė epocha", taip pat nieko bendro su jubilėjumi neturįs.

Po šio straipsnio seka iš valstybės saugumo vyr. majoro A. Gudaičio-Guzevičiaus nesenai iš spaudos išėjusios apysakos "Spalio komisaras" ištrauka, pavadinta "Susitikimas su Leninu".

Mindaugo Tamošiūno straipsnis "Juozas Greifenbergeris" atskleidžia tiesą apie keturius komunistus: Karolį Poželą, Juozą Greifenbergerį, Kazį Giedrį ir Rapolą Čarnį, kad jie dirbo Lietuvos nepriklausomybei prašaištingą darbą ir už tai 1926. XII. 26 karo lauko teismo buvo nuteisti mirti.

Juozas Stimbūrys parašęs, kad "komunistas" buvo nuo seno darbo žmonių "visuomet laukiamas svečias", kas neatitinka tiesai. Buvo atsitikimų, kad patys darbininkai išmėtytą komunistinę literatūrą surinkę atnešdavo į policiją, net ir tuomet, kai Stimbūrys maišėsi Alvitovs. Simanėliškų dv.

Elijas Bilevičius giriasi, kad jam "Komunistas" buvo "tikras draugas", o žydė Elena Pušininė skundžiasi kaip jai buvo sunku Tilžėje arba jos apylinkėse spausdinti ir į Lietuvą gabenti komunistinę literatūrą.

Juozas Mickevičius pasakoja apie "Komunisto" kelius. Laikraštis buvo spausdinamas Vokietijoje apie Tilžę. Atspausdinta: "... Buvo atsitikimų, kad Vokietijos policija perduodavo Lietuvos policijai politinius emigrantus komunistus. Vokietijos policija, ypač pasienio rajonuose, palaikė ryšius su Lietuvos fašistine žvalgyba ir policija..."

Kad Vokietijos policija palaikė su Lietuvos policija gerus santykius, tai tiesa, bet ne su "žvalgyba" ir ne emigrantų išdavimui. Ir kriminalinių nusikaltėlių vieni kitiems neįsuduodavo; dėl išdavimo buvo vedamas susirašinėjimas per užsienių reikalų ministerijas.

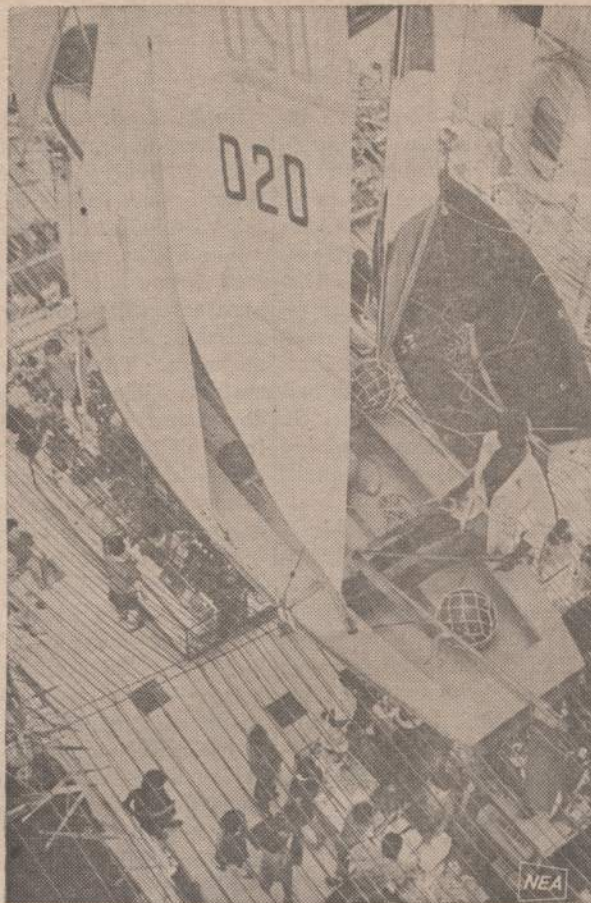
Jeigu savavaliai policija išdavė kokį emigrantą komunistą, tai kodėl J. Mickevičius nepaminėjo jo pavardės ar pavardžių? Mickevičius meluodamas, kaip sakoma, ir galų nepaslepia, štai:

— Komunistinės literatūros leidimo ir platinimo reikalus Vokietijoje 1928 m. tvarkė žymus Lietuvos revoliucionierius LKP CK įgaliotinis Bronius Pušinis, tuo metu vadinęs Tomsonu. (36 psl.). Vieną 1928 m. vasaros dieną, kada aš buvau Br. Pušinio bute ir mes skaitėm korektūrą, ruošėme spaudai eilinį "komunisto" numerį, į kambarį staiga įėjo policijos atstovai. Policija mus užklupo "nusikaltimo" vietoje. Ant stalo stovėjo rašomoji mašinėlė, laikraščiai, pašto ženklai, laišakai... Policija mus tardė, surašė protokolą, prigrasino ir dar kartą įspėjo, kad neužsiminėtume politine veikla... (37 psl.).

Policija užklupo in flagranti ir vistiek Lietuvos "žvalgybai", kaip jis sako, neišdavė. Toliau vėl svaščioja:

— Vokietijos pusėje prie "žalios sienos" nuolatinės sargybos tuo metu nebuvo. O Lietuvos pusėje sieną saugojo kareiviai ir policija. Tokia sienos apsauga reikalavo iš komunistinių knygnešių didelės ištvėmės ir sumanumo. Literatūrą į Lietuvą gabeno Lietuvos komunistai ir komjaunuoliai, dažniausia pasienio gyventojai. 1928-1929 m. komunistinę literatūrą per sieną gabeno komunistai Povilas Tamošiūnas, Pranas Ulevičius, Juozas Šarmaitis, Chackelis Parodas, Justinas Ruginis ir kiti. Naumiesčio komunistai Silvestras Matjošaitis, Vladas Rakauskas, broliai Jonas, Juozas, Justinas ir Pranas Olekai, broliai Jonas ir Juozas Povilaičiai, Milda Domeikienė palaikė ryšius su vokiečių komuniste A. Štat ir gabeno slapta komunistinę literatūrą į Lietuvą. Ties Tilžę iš Vokietijos į Lietuvą literatūrą gabeno komjaunuolis Motelis Činesas. Lietuvoje literatūros gabėmimą nuo pasienio į Kauną organizavo Jurbarkė gyvenęs Aleksas Maginskas (37 psl.).

Kas Vokietijos pasienyje gyveno, neabejotinai gerai atsimeina, ar tuo metu kariuomenė saugojo pasienį ar ne. Nuo 1924 metų sausio 1 d. visu Lietuvos sienų apsauga buvo perduota vidaus reikalų ministerijai. Jau 1923 metų rudenį baigę Pasienio milicijos mokyklą mokiniai buvo pasiųsti apimti Latvijos pasienį. Sienų apsauga buvo labai silpna, nes vienam sargybiniui reikėjo apsaugoti 3-5 kilometrų sienos

Didelė Tokijo krautuvė, norėdama lengviau parduoti būrinius laivelius, krautuvėje įrengė krantinę ir iškėlė laivelius, kad pirkėjai galėtų pamatyti ne tik laivelio vidų, bet ir apačią. Pardavėjai apskaičiavo, kad šitoks garsinimas yra sėkmingas, nes japonai nori perkamą prekę ne vien pamatyti, bet ir išbandyti.

ilgi. Ties miestais arba miesteliais pasienio policija kartais išstatydavo slapukus, bet tik tose vietose, kur spėdavo, jog bus gabenama kontrabanda.

Visai kita sienos apsauga buvo kaip sovietai okupavo Lietuvą 1940 metais. Galima suprasti, jog Marijampolėje buvo NKVD kariuomenės brigados štabas, o Liubavo apylinkėje stovėjo visa kuopa, kame neį priklausomybės laikais buvo penki pasienio policininkai.

Metasi į akis Sigizmundo Šimkaus, Lietuvos KP CK propagandos ir agitacijos skyriaus vedėjo pavaduotojo, straipsnis "Techninės priemonės propagandoje". Argi šito Nepriklausomos Lietuvos laikais reikėjo? O jau tiek agitacija ir propaganda žmonėms įgrisusi, jog keikti permaža ir nieko negelbsti, bet tik šis būdas jiems ir likęs apsiraminimui. Neį į agitpunktus — tikėkis nemalonių. Kolchozininkai rizikuoja ir agitpunktų dažnai nelanko, nes juos neturi kuo per daug priemonių bausti — jau kolchoze būdamas jis esąs nubaustas. Todėl kompartijai prireikė techninių priemonių jiems prisivilioti. Priemonės tokios:

— Mūsų propagandiniame darbe vis didesnę reikšmę įgyja diafilmai, diapozityvai, mėgėjiški kino filmai, fotonuotraukos, magnetofonai. Propagandistų, lektorių, agitatorių,

informatorių aprūpinimas techninėmis priemonėmis — viena iš aktualiausių problemų, siekiant didinti ideologinio darbo veiksmingumą... (51 psl.).

— Labai trukdo plačiau panaudoti ideologiniame darbe diafilmus bei diapozityvus aparatūros stoka. Be to, dalis aparatų labai griozdiški, nepatogūs transportuoti. O naujausių patogių ir gerų aparatų beveik neįmanoma įsigyti, nes prekybinės organizacijos nepakankamai jų parūpina. Ypač reikalingi propagandiniame ir agitaciniame darbe diaprojektoriai "Sviet" ir 8 mm kino projektoriai "Luč". Didelius sunkumus sukelia tai, kad trūksta spalvuotų ir juodai baltų diapozityvinių filmų... (53, 54 psl.).

Šitokių daiktų trūkumas yra dėl to, kad nepavyko iš užsienio gauti. Vietinės gamybos viskas labai griozdiška. Ant naujų ir patogesnių techninių ir kitokių daiktų dažnai Sovietijoje tik užrašai būna uždėti rusiški, bet daiktai užsienyje pagaminti. Kai pagal užsieninį modelį pavyksta kas pagaminti lygios kokybės, tuomet skelbiama, jog tą daiktą rusas išrado.

Pažiūrėkime kuo sovietai dvasiniai kolchozininką maitina.

— Partijos Rokiškio rajono komiteto propagandos ir agitacijos skyrius turi daugiau kaip 40 magnetofoninių įrašų. Mag-

(Nukelta į 5 psl.)

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

Komunistui 50 metų

(Atkelta iš 4-to psl.)

netofono juostelėje įrašyti revoliucinio judėjimo dalyvių J. Macijausko, A. Arūno, S. Talias, A. Babenskios, Žemaitės vardo partizanų junginių komisaro S. Kapitkovo, pažangių Amerikos lietuvių A. Bimbos ir J. Gasiūno pasisakymai bei prisiminimai, taip pat užrašyta buržuazinių nacionalistų - žudikų teismo procesas Rokiškyje ir kt.

Nesvarbu kas, LKP ar A. Bimba su J. Gasiūnu, gal atsakyti, ar yra magnetofono juostelėje įrašyti balsai 1941 m. birželio 25 d. nužudytų Rainių miškelyje 73 Telšių kalėjimo kalinių, birželio 22 d. Lankeliškėse suimtų ir Budavonės miške žiauriai nužudytų kunigų: Jono Petriko, V. Balsio ir J. Dabrilos, Panevėžio, Zarasų, Červenės ir kitur žudomųjų balsai ir sovietinių budelių juokas? Jeigu to nėra padaryta, tai kodėl? Vargiai susilauksime atsakymo, nes vien užuominą to jau jiems nervus ir sveikatą gadina — jiems pradeda dvokti tų pūvančių lavonų kvapas, strausiškai galvas slepia.

Nors sovietai dažnai puola kapitalistinius kraštus už uždedamus gyventojams mokesčius, bet išaiškėjo, kad ir jie to nevengia. Ne tik eiliniai gyventojai juos moka, bet ir kompartiečiai nario mokesčių moka. Duodama citata, kad atskleidus du dalykus:

— Į žurnalo redakciją kreipėsi grupė komunistų, prašydami papasakoti, kokie pakeitimai padaryti Instrukcijoje apie partijos narių ir kandidatų nario mokesčių. Spausdiname atsakymą šiuo klausimu iš TSKP CK žurnalo "Partijnaja žizn" Nr. 5.

— ... Instrukcijos 2-asis punktą dabar numato, kad, mokant nario mokesčių, įskaitomos visos komunistų gaunamos premijos ir kitoks piniginis atlyginimas už jų darbo veiklą, mokslo atradimus, išradimus, racionalizacinius pasiūlymus, už pagalbą, įdiegiant išradimus bei racionalizacinius pasiūlymus, už naujos technikos ir technologijos sukūrimą, taip pat visos premijos ir atlyginimai, kurie išmokami, remiantis vyriausybės nutarimais arba atskirų žinybų instrukcijomis bei nuostatais, — nepriklausomai nuo to, iš kokių lėšų ir iš kokių fondų pinigai išmokami... (55 psl.).

Pirmiausia matome, kad Lietuvos kompartija nėra Lietuvos, bet Sovietų Sąjungos kompartijos sekcija arba skyrius. Kokia gali būti savistovi organizacija, jeigu jai kita organizacija gali nustatinėti nario mokesčių? Be to, ir mokesčiai ne kiek kitoks, kaip kapitalistinėse šalyse.

Antra, SSKP CK yra visos Sovietų Rusijos imperijos despotinis valdovas, tai kaip tada Lietuvos TSR yra nepriklausoma suvereninė valstybė? Ar gali būti kvailiesnis teigimas?

Kągi, tas galima tik ten, kur

BUVUSIEJI KAUNO MENO MOKYKLOS MOKYTOJAI IR PROFESORIAI
1935 m. stovi (iš k. į dešinę)—gyd. J. Virkutis, dail. J. Mackevičius, skulpt. J. Zikaras, dail. P. Kalpokas, dail. S. Ušinskas, dail. J. Šileika, dail. V. Didžiokas. Sėdi: A. Zmuidzinavičius, O. Krikščiūnienė, kan. M. Vaitkus, J. Šlapelis, dail. A. Varnas ir J. Talmantas.

su tikrove nesiskaitoma, bet vadovaujama marksizmo-leninizmo mokslu, o ko tas mokslas vertas, kiekvienam sveiko proto žmogui visai aiškus.

K. Bagarauskas savo straipsniu "Klesti Tarybų Lietuva" štai ką atskleidžia:

— Sulaukėme dar vieno leidinio apie Tarybų Lietuvą. Iš Niujorko mus pasiekė Antano Bimbos knyga "Klesti Nemuno kraštas", kurią išspausdino Amerikos Lietuvių Literatūros Draugija.

— Antano Bimbos vardas ir veikla gerai žinomi plačiajai Tarybų Lietuvos visuomenei. Dar prieš pirmąjį pasaulinį karą išvykęs į Jungtines Amerikos Valstijas... Jo, aistringo publicisto, talentingo plunksnos meistro, veikla yra glaudžiai susijusi su pažangiąja lietuvių spauda — laikraščiais "Darbas", "Kova", "Laisvė"... Jam suteiktas Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko universiteto istorijos mokslų garbės daktaro vardas... (58 psl.).

Matome, kad gyvena žmogus krašte, kuriame "dešimtis milijonų žmonių skursta" (8 psl.) ir nevyksta ten, kame "Marksizmas ir toliau vystosi, užvaldydamas šimtus milijonų protų" (11 psl.); ten, kame "švietimo sistemos laimėjimai ir pasiekimai yra viena didžiausių ir brangiausių, jei ne pati didžiausia ir brangiausia, tarybinės santvarkos dovanų lietuvių tautai" (psl. 59); ten, kame jam net garbės daktaro vardas suteiktas.

Ne, jis ten nenori, nes ten juoda duona ir tos mažai duoda. "Grįžtu dar giliau įsitikinęs, jog lietuvių tautos pasirinktas tarybinis socialistinis kelias yra vienintelis teisingas kelias į gražų, šviesų, laimingą rytojū" (60 psl.). Tai A. Bimbos žodžiai.

Grįžo A. Bimba į kapitalistines "supuvusias" JAV-bes ir dar didesniu įžulumu niekina viską, kas gera, pasidaręs dar didesniu mūsų, kartu su savo, gyvenimo niekintoju, išmokęs dar didesnio melo meno.

Daugiau šiame žurnale nieko naujo ir nėra, tik įprasti seni bolševikiniai tauškalai.

Jonas Mažiukas

VILNIAUS KRAŠTAS FAKTŲ IR ATSIMINIMŲ ŠVIESOJE

Atspaudas iš L. K. M. Akademijos Metraščio III tomo 267-361 psl. Autorius Bronius Zumeris

VL. MINGĖLA

L. K. M. Akademijos Metraščio III t. kolkas neturiu savo namų bibliotekoje, bet džiaugiuosi gavęs bent to tomo atspaudą: 267-361 psl., dydis 9 6/8 x 6 6/8 colių. Gerame popieriuje. Roma, 1967 m. Autorius Bronius Zumeris šiuo metu gyvena Australijoje.

Virš antraštės radau autoriaus užrašą: "p. V. Mingėlai, Jei turėsite galimybės malonėkite parencenuoti spaudoje. Su linkėjimais ir sveikinimais. Autorius."

Šį savo mokslinį darbą autorius pradeda įdomia įžanga: "Atrodo, kad nei vienos valstybės sotinė neturi tiek pretendentų, kiek jų turi Vilnius. Juk niekas nesisavina Paryžiaus; niekas nesiginčija, kad Varšuva ne Lenkijos sotinė; niekas

nekelia klausimo, jog Minskas ne gudų žemėje, nors jis įsikūręs priešistorinėse baltų srityse; niekas nesako, kad Berlynas ne Vokietijos sotinė, nors ir stovi buvusiose slavų žemėse. Taip pat niekas istorijos vadovėliuose nerašo, kad Krokova ne senosios Lenkijos, o Lietuvos sotinė, kadangi joje lietuviška vytis buvo ne retesnis svečias už lenkišką erelį.

"Tačiau Gedimino įkurtoji Lietuvos sotinė Vilnius — nuo seniausių amžių besirandanti lietuviškųjų žemių centre, amžių glūdumoje buvusi pagoniškosios Lietuvos šventovė — yra tapusi savinimosi, politinių intrigų, nešvarių kombinacijų ir ginčų objektu lenkų, gudų bei rusų. Vilniaus klausimu, atrodo, yra pasisakiusios dauguma (Nukelta į 6 psl.)

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraudimams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudimą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudimą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigus aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudimą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalė apdraudus mokesčiai \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

VILNIAUS KRAŠTAS FAKTŲ IR...

(Atkelta iš 5-to psl.)

Europos ir net užjūrių valstybių. Vienos iš jų padarė teisingus ir Lietuvai palankius sprendimus, kitos rėmė priešų užmačias (pavyzdžiui, prancūzai Lenkijos agresiją po pirmojo pasaulinio karo). Šia prasme teisingas yra padavimas, kuris sako, kad Vilniaus garsas skambės po visą pasaulį.

Autorius Bronius Zumeris šį savo mokslinį darbą suskirstė į keturius pagrindinius skyrius:

- I. Pretenzijų ir nuomonių įvairumas;
- II. Vilniaus krašto lietuviškumas;
- III. Vilniaus pagrobimo užuomazga ir mūsų neapdairumas;
- IV. Lietuviškumo naikinimas Vilniuje.

Po šių skyrių antraščių seka poskyriai, kurie labai giliai atilinka turinį, štai:

1. Vilniaus klausimo kilmė;
2. Kai kurie lenkų aiškinimai;
3. Vilniaus klausimas tremties lenkų požiūriu;
4. Gudų pretenzijos į Vilnių;
5. Lietuvos istorijos savinimosi priežastis;
6. Praeities planai;
7. Lietuvos valstybės teritorijos mažėjimas;
8. Daviniai iš praeities;
9. Vilniaus lietuviškumas;
10. Vilnijos keliai;
11. Sudaryk uzią arba... 12. Neapdairumas ar kaltė;
13. Lenkų valdžios teroras Vilniuje;
14. Lenkų partizanų teroras;
15. Lenkų dvasiškios teroras;
16. Neapdrasti skurdo replėse;
17. Sątykių neturėjimas ir Vilniaus atgavimas;
18. Polėkiai ir nauja sprespauda.

Autorius pateikė 6 braižinius, žemėlapius ar schemas.

Šią knygą perskaičius, nors radus daugybę istorinių faktų jau žinomų, bet Br. Zumerio naudojamas paprastas stilius, (nors mokliškai pateiktos žinios paremtos net 175 bibliografijos šaltiniais) padaro šį veikalą įdomiu, suprantamu, lengvai skaitomu — tartum tai būtų kokia novelė. Bet tuo pačiu laiku skaitytojas pajunta veikalo vertingumą ir jo mokslinį svorį. Šiuo Br. Zumerio veikalu ir vėl praturtinamas Vilniaus ir Vilniaus krašto literatūrinis bei istorinis lobynas.

Jau autoriaus įvadu daug pasakyta, o ypač, kad į mūsų sostinę ir į mūsų žemę daugis piktų kaimynų kėsina: lenkai, rusai ir paskutiniaisiais laikais gudai sumanė pasisavinti visą mūsų didingą istoriją, mūsų žemes, valdovus ir kunigaikščius... ir, pagaliau, mus pačius šiandien dar gyvenančius ir norinčius būti lietuviais. Gudai niekad savo valstybės nėra turėję, bet jų yra 12 milijonų. Gudai ir rusai yra didesni pretendentai į Lietuvą negu lenkai. Jie sako kad istoriniais laikais Gudija buvo vadinama Lietuva. Naujieji istorikai (gu-

dai) tvirtina, kad senovės Lietuva ir jų kalbą naudojo, o ypač raštams. Gudam nieko nesako amžių dokumentuose išpausti žodžiai: "Magnus Ducatus Lithuaniae". Jie nutylėdami Vytautą Didįjį, bet Gediminą, Algirdą, Švitrigailą, Vytenį skelbia Gudijos kunigaikščiais. Jų tvirtinimu, gudų žemėse stovi Vilnius, Trakai, Gardinas, Balstogė, Augustavas... o nuo čia jau ir ranka pasiekiam Baltijos jūra. Auga Lietuvai dar viena rimta grėsmė.

Argentinoje paskelbtoje gudų knygoje tvirtinama, kad, esą, Lietuva prasidėjusi tik Aigirdo laikais. Toji knyga papuošta mūsų Vytimi. Amžių dulkės storu sluogsniu užklojo nuo gudų matymo tikrąją teisybę, kad jie istorijos raidoje buvę lietuviai, maišėsi su lenkais ir rusais, ir ilgainiui pasidarė gudais. Užtat iš pasąmonės, iš jų dvasios gelmių, atsiranda toji "meilė" Lietuvai. Gudai jaučia savyje lietuvišką kraują ir lietuviškai alsuojančią dvasią, nors ir apneštą slavizmo dulkėmis. Ar negeriau būtų, jeigu tie 12 milijonų gudų apsisvalytų nuo slavais dvokiančių negeročių ir sugrįžtų atgailaudami prie savo motinos Lietuvos ir kovotų dėl jos laisvės ir didybės kartu su visais lietuviais?

Apskritai kalbant, jau nuo

carinės Rusijos laikų gudai yra naudojami, kaip tamsiausia ir artimiausia tauta priekalo vietoje, ant kurio rusiškasis kūjis triuškina lietuviškumą. Gudai yra žaizdras tirpinti lietuviškam plienui, iš kurio vėliau gaminamas rusiškas lydinys — pirma lietuviai sugudinami, o paskui tuos pačius gudus jau lengva surusinti. Pirmieji stumiami į Lietuvos sritis, o rusai slenka paskui juos (pvz. Smolenskas). Panašų metodą naudojo ir naudoja lenkai Vilnijos lenkinimui — per sugudėjusius lietuvius, ir jų tamsumą, vyksta spartesnis sulenkinimo procesas.

Tiems gudams, kurie laikosi rusų primesto nusistatymo Lietuvos atžvilgiu, kad baltarusių (Baltosios Rusijos) terminas imtas vartoti apie XIV a. ir tik XVIII a. sudarytas dabartinis etnografinis Gudijos vienetas. Tuo tarpu Lietuvos vardas kronikose figuruoja nuo 1009 m., kada Quedlinburgo Annales Quedlinburgenses mini LITUA. Kalbant apie Lietuvos kunigaikščius, Gediminas save vadino ir apie jį atip buvo rašoma: Rex Lithuanorum et multorum Ruthenorum (gudai), bet ne atvirksčiai. Gi Algirdas buvo paskelbęs šūkį: "Visa Rusija turi priklausyti Lietuvai" (gink Dieve ne Gudijai!).

Keli žodžiai apie Lietuvos valstybės sienas. Mindaugo mūsų pirmojo karaliaus valstybės sienos apėmė 200.000 kv.

km., lietuviai gyveno dar 50 km. į pietvakarius nuo Minsko. Vilnius anuomet buvo vidury lietuvių gyvenamų plotų. Gedimino laikų Lietuva siekė ligi 350.000 kv. km. Algirdo laikų Lietuva — 700.000 kv. km. Gi Vytauto Didžiojo laikais Lietuvos teritoriją sudarė 930.000 kv. km., kas šiandien prilygsta apytikriai Vokietijos ir Prancūzijos žemės plotui. Vytauto valdytose plotuose šiandien gyvena apie 90 milijonų žmonių.

Kaip matome, ypač nuo 1795 m. paskutiniojo padalinimo Lietuvos teritorija lietuvių tautos nenaudai vis mažinama. Pagaliau pagal tarptautines sutartis nustatytas Lietuvos plotas apėmė tik 88.111 kv. km.

Bet Maskvai ir jos pasiūstajai raudonajai armijai okupavus Lietuvą ir ją įjungus į Sovietijos teritoriją turime turėti drąsos pasakyti teisybę visam laisvajam pasauliui. Atrodo, jog kiekvienas mąstantis lietuvis turėtų šiek tiek sveiko proto, žinojimo ir garbingo bei teisingo užsispyrimo laikytis LITHUANIA PROPRIA, t. y. tikrosios Lietuvos ribų, nes jos pastoviai išsilaikė net 227 metus (nuo 1566 m.).

Br. Zumeris savo knygoje dėsto mūsų tautos ir valstybės nykimo, mažėjimo, reikalus taip nuoširdžiai, taip gyvai ir vaizdžiai, su tokiu dideliu reikalo supratimu, kad skaityto-

(Nukelta į 7 psl.)

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ - DOVANAS Į LIETUVĄ IR USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNEŠPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019—Tel.: 581-6590—581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1536 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	250 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	365-6780
HARTFORD 6, CONN.	122-126 HILLSIDE AVE	—	249-6216
JERSEY CITY, N. J.	219 MONTGOMERY ST.	—	HE 5-6368
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS ST.	—	475-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	365-6740
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	717 W. GRAND AVENUE	—	381-8997

VILNIAUS KRAŠTAS FAKTŲ IR...

(Atkelta iš 6-to psl.)

jus ima jų (autorių) gerbti, ir dar daugiau.

Štai 306 psl. autorius apgaili ir nurodo priežastį (ir tai teisybė! V. Mg.), dėl kurios mūsų tauta mažėja... dėl ko mūsų tauta baigia išmirti arba išnykti. Štai:

"Daugiau negu maras ir sumažėję gimimai lietuvių skaičių Vilniuje mažino — nutautėjimas. Jei lietuviškame kaime atsirado du ar trys lenkai, tai visi lietuviai stengiasi su jais susiklabėti lenkiškai, nors lenkai visai nemato reikalo išmokyti lietuviškai. Daugumos taikymasis prie mažumos yra įprastos lietuviškumo piktžolės. Lenkas primęs savo kalbą kitam, net ir grubiu būdu, jei gu reikės, o lietuvis atsakys savo kalbos, kad padarytų malonumą svetimtaučiu: lenkui, gudui, vokiečiui. (Ar ne dėl tos pačios priežasties mūsų vaikams nutausta J. A. V-se, Kanadoj, Australijoje ir Pietų Amerikos valstybėse? V. Mg.). Jei lietuvis atsistos būryje svetimtaučių, jis būtina savo tautiškumą paslėps. Gi lenkas atsistojęs ant svetimos žemės pasistengs ją padaryti lenkiška; kai svetimtautis atsistos ant lietuviškos žemės, lietuvis jam paruoš vietos savo sąskaiton".

Naujos programinės veiklos gairės

Šiomis dienomis Londone pasirodė leidinys "Lietuvos Socialdemokratų Partijos Užsienių Delegatūros Veiklos Gairės". Tai 24 puslapių knygtė, kurią atspausdino "Nidos" spaustuvė. Pirmojo puslapio paaiškinimas supažindina skaitytoją, kad čia atspausdintos veiklos gairės buvo priimtos 1967 m. rugsėjo 16-17 d. d. JAV įvykusiame Lietuvos Socialdemokratų Partijos Užsienių Delegatūros suvažiavime.

Įvade rašoma, kad 1893 m. Lietuvoje pasireiškęs socialistinis sąjūdis jau puoselėjo laisvos, nuo Rusijos atsiskyrusios, demokratinės Lietuvos mintį. Lietuvos Socialdemokratų Partija buvo įsteigta 1896 m. gegužės 1 d. Vilniuje. Ir nuo tada partija visą laiką kovojo ir ateityje kovos už socialinį teisingumą, ūkinę gerovę, politinę laisvę, pilietinių asmens teisių nepažeidžiamumą ir valstybinę Lietuvos laisvę.

1944 m. dar Lietuvoje buvo nutarta įsteigti L. S. P. Užsienių Delegatūrą. Nutarimas buvo įvykdytas 1945 m. Vokietijoje. Dabartinė LSP Užsienių Delegatūra partijos istorijoje yra jau trečioji. Gyvenant tremtyje pirmosios programinės veiklos gairės buvo patvirtintos 1947 m. Antroji peržiūrėta laida buvo išleista 1951 m. Bet kaip žinome, gyvenimas nestovi vietoje. Tai naujų reiškinų akivaizdoje buvo paruoštos šios naujai papildytos programinės gairės, kurios pasirodė trečiu

Tokie buvo ir pracityje Lietuvos valdovai. Kariavo gerai, politikai ir vadai buvo neblogi, bet neįsteigė lietuviškų mokyklų, nevertė valdžios ir mokslo raštuose lietuvių kalbos, nesistengė patys kalbėti lietuviškai ir, kad visa tauta tą kalbą vartotų. Mūsų didysis kunigaikštis ir valdovas Algirdas (ir kiti) vedęs rusę ir visus savo vaikus supravoslavino, ir namie kalbėjo rusiškai arba gudiškai tik dėl tos Br. Zumerio minimos tolerancijos. Toji tolerancija baigia mus pražudyti.

O dabar ar ne tas pats vyksta mūsųose? Kada susipratęs lietuvis žurn. Alg. Gustaitis ryžosi išleisti Lietuvos žemėlapi LITHUANIA PROPRIA sienų pagrindu, daugumas "istorikų", "geografų", "topografų" ir kt. žinovų jį puolė, vietoje gyrus jį, vietoj padėjus jam. Taip jau mūsųose įprasta.

Baigdamas šią apžvalgą, tik jokiū būdu ne kritiką, šios svarbios ir naudingos Br. Zumerio knygos, norėčiau, kad ši knyga plačiau paplistų visame laisvajame pasaulyje. Kadangi Vilnius ir jo kraštas mum visiem labai svarbus, tad šį veikalą turėtume visi nusipirkti ir būtina perskaityti, o perskaityti yra apie ką pagalvoti.

leidiniu. Dabartinė veikla yra daugiau pritaikinta gyvenamajam laikui su nurodymais, kaip reikia žengti tolimesnius žingsnius kovoje dėl Lietuvos laisvės ir darbo žmonių gerovės.

V. Vytenietis

Atsiūsta paminėti

SEJA — "tautinės demokratinės minties laikraštis" šių 1968 metų numeris pirmas, gautas birželio 4 dieną, palyginti su ankstybesniais plonokas — 32 puslapių su aplanka, kurią, kaip parašyta, iliustravęs Bronius Murinas — nesinorėtų tikėti.

Turinyje: K. Škirpos apie savanorių pašaukimą; Jono Daugėlos — Už laisvą demokratinę Lietuvą ir apie Škirpos atsiminimus; Jono eBrtašiaus — mintys, K. Dabreikos — "Nesusipratimai", Zigmo Jonyno apie inž. Norų-Naruševičių, prof. Rūgio išpūdziai iš Lenkijos, Juozo Audėno apie Dr. Vincą Kanauką, ir... Juozo Mikuckio (jau išvykusio gyventi ir eiles rašyti okupuotoje Lietuvoje) "Keturi paslaptys" — eilėraštis. Maždaug viskas.

Tymais susirgimų daugėja

Chicagos sveikatos komisinierius Dr. Andelman praneša, kad per šiuo metų pirmuosius 5 mėnesius mieste 903 vaikai susirgo tymais. Pernai per tokį pat laiką buvo susirgę tik 164. Daugiausiai apsirgo priešmokyklinio amžiaus vaikai. Jei 34 klinikos ir privatūs daktarai pernai nebūtų daugelio vaikų įskiepiję, tai šiomet esą būtų galima laukti tymų epidemijos.

Daley reikalauja potvarkio iškrėsti įtariamus asmenis

Chicagos meras Richard Daley pasiūlė papildyti miesto kodą, kurino būtų leista policijai sustabdyti, apklausti ir reikale iškrėsti gatvėje sutiktą įtariamą asmenį, o radus ginklą tokį asmenį suareštuoti. Meras savo reikalavimą remia Aukščiausiojo teismo birželio 10 d. nutarimu, leidusiu policininkui sustabdyti ir iškrėsti jo įsitikinimu kriminaliniai nusikaltusį ar besirengiantį kriminaliniai nusikalsti asmenį.

DON'T set his world on fire

BIZNIERIAI, KURIE GARSINASI "NAUJENOSE" — TURI GERIAUSIA PASISEKIMA BIZNYJE — TAD GARSINKIS IR TU.

Jeigu jūs siunčiate vietoj apmokamais muitais siuntinius į U. S. S. R., jums kyla sekantys klausimai:

1. Kas yra GLOBE PARCEL SERVICE, Inc.?
2. Kodėl ta įstaiga privilegija tiek daug klientų visose Jungtinėse Valstybėse?
3. Kaip GLOBE PARCEL SERVICE, Inc. padeda savo klientams.

Jūsų žiniai čia yra atsakymai:

1. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. yra firma pripažinta VNESH-POSYLTORG siūsti vietoj apmokamais muitais siuntinius į visas Sovietų Sąjungos vietas.
2. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. teikia savo klientams geriausį ir patikimiausį patarnavimą per paskutinius 37 metus, ko pasėkoje firmos klientų skaičius auga iš metų į metus.
3. a. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. supakuoja ir išsiunčia savo klientų siuntinius po 24 valandų nuo priėmimo.
b. Specialiai paruošti tarnautojai, kurie patikrina kiekvieno siuntinio turinį ir nustato apmuitavimą.
c. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. duoda siuntiniams visokiais atvejais pilną siuntinio apdraudą.
d. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. pristato pasirašytą pakvitavimą kiekvienam siuntiniui.
e. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. yra įgaliojimas priimti užsakymus Sovietų pagamintoms prekėms: automobiliams, saldytuvams, televizijos aparatams, rūbams, batams, maistui ir t. t.
Jeigu jūs nebandėte mūsų patarnavimų — įsitikinkite! Aplankykite, arba susiriškite su vienu iš mūsų skyrių didesniuose U. S. A. miestuose, (kurie turi didelį pasirinkimą prekių jūsų patogumui) ir jūs turėsite daug naudos iš mūsų patyrimo.

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 WALNUT STREET PHILADELPHIA, PA. 19106
Tel.: 215 — WA 5-3455

SKYRIAI:

PHILADELPHIA, PA. 19123 632 W. Gerard Avenue WA 5-8878	MILWAUKEE, WIS. 53215 3036 S. 13 St. 414 EV 3-1485
BALTIMORE, MD. 21224 3206 Eastern Avenue DI 2-2374	MINNEAPOLIS, MINN. 55414 217 E. Hennepin St. FE 2-4908
SO. BOSTON, MASS. 02127 390 West Broadway AN 8-8764	NEW BRITAIN, CONN. 06052 97 Shuttle Meadow Ave. 224-0829
CHICAGO, ILL. 60632 4102 Archer Avenue FR 6-6399	OMAHA, NEBR. 68107 5524 So. 32nd Street 731-8577
BRANCH CHICAGO, ILL. 60622 2242 W. Chicago Avenue BE 5-7788	PARMA, OHIO 44134 5432 State Road 749-3033
CLEVELAND, OHIO 44119 787 E. 185th St. 486-1836	PITTSBURGH, PA. 15222 346 Third Avenue GR 1-3712
DETROIT, MICH. 48210 6460 Michigan Avenue TA 5-7560	ROCHESTER, N. Y. 14621 683 Hudson Avenue BA 5-5923
ELIZABETH, N. J. 07206 943 Elizabeth Avenue 201-354-7608	NEW YORK, N. Y. 10003 101 First Avenue OR 4-3930
HAMTRAMCK, MICH. 48212 11415 Jos-Campau Avenue 365-6350	SAN FRANCISCO, CAL. 94122 1236 — 9th Avenue LO 4-7981
KANSAS CITY, KANSAS 66102 18 So. Bethany AT 1-1757	SEATTLE, WASH. 98103 1512 N. 39th Street ME 3-1853
LOS ANGELES, CALIF. 90026 2841 Sunset Blvd. 213 — 382-1568	SOUTH RIVER, N. J. 08882 168 Whitehead Ave. 201-257-2113
VINELAND, N. J. 08360 Parish Hall West Landis Avenue 609 — 691-8423	SPRINGFIELD, MASS. 1840 Main Street, 736-9636, RE 4-8354
MIAMI, FLA. 33137 2755 Biscayne Blvd. FR 9-8712	TRENTON, N. J. 08611 730 Liberty Street LY 9-9163
	WORCESTER, MASS. 01604 82 Harrison St. 617-798-3347

CENTRINĖ ĮSTAIGA NEW YORKE

220 Park Ave. South New York, N. Y. 10003
Tel.: 212 — 982-8410

RELIGIJOS PADĖTIS SOVIETŲ IMPERIJOJ

Paskutiniiais laikais ir mūsų tarpe dažniau iškeliama klausimas apie bažnyčios, arba religijos, padėtį Lietuvoje ir ten esančius sunkumus. Kai toks klausimas iškyla kai kurių mūsų žmonių tarpe, tai pradeda manyti, jog būtų šiek tiek visiems geriau, jei religiniai pasireiškimai nebūtų trūkumu, jei visi, kas nori, galėtų be baimės lankyti bažnyčias, laisvai melstis tose bažnyčiose, o mokyklose būtų leista dėstyti religines pamokas ir t. t.

Kalbant apie religiją, tenka tokia proga prisiminti tuos senovinius laikus, kada dar nebuvo Kristaus. Tada ir pats žodis "religija" dar niekur nebuvo vartojamas. Bet žmonėse jau ir seniausiais laikais buvo giliai išsigalėjusi širdyje mintis, kad žmogus yra amžina būtybė, tik toji būtybė gyvena Žemėje laikinai, o paskui amžinai gyvena arba Pragare arba Danguje, kaip kad buvo sakoma. Todėl buvo stengiamasi laikytis tam tikrų dorovės pagrindų, kad tuo būdu galima būtų susidaryti sau patogų kelią patekti į gerą gyvenimą danguje. Taigi jau seniausiais laikais įvairiose Žemės planetos vietose susidarė tam tikros tikybos apeigos bei papročiai, ir tos apeigos ar papročiai vėlesniais laikais buvo pavadinti religija. Įvairiose vietose tų religijų susidarė visokių, ir žmonėse susidarė įvairios tautos. Vienos religijos buvo pavadintos monoteistinėmis, o kitos — politeistinėmis. Monoteistinė religija buvo pavadinta tokia, kuri pripažįsta vieno dievo buvimą, o politeistinė religija — kuri pripažįsta daugelio dievų buvimą arba, kitaip sakant, daugiadiėvystę. Politeizmo šalininkai dažnai buvo vadinami pagonimis, ir visi vadinamieji politeistai buvo žemesnės kultūros žmonės. Kai kas seniau ir lietuvius pavadindavo pagonimis, bet dažniausiai tik iš neapykantos, nes vis dėlto ir lietuviai, dar prieš Kristaus gimimą, buvo ištikrųjų monoteistai, nes pripažino vieną pagrindinį aukščiausiąjį dievą, Perkūną dievaitį, ir šalia jo buvo visokių vadinamųjų deivių, ar kitokiais vardais vadinamųjų dieviškų asmenybių, bet visa tai buvo kaip kokie nors palydovai ar apaštalai.

Dabar Sovietų Rusijoje visur stengiamasi rodyti didžiausias pasipriešinimas bet kokiai religijai. Įvairiuose dabartinės Rusijos žodynuose žodis "religija" aiškinamas:

"Religija yra liaudies opumas. Religija yra viena iš dvasinės spaudos rūšių. Klasinėje visuomenėje religija yra darbo žmonių engimo ir išnaudotojų klasių viešpatavimo įrankis. Religija priešinga mokslui ir kliudo pažinti objektyvius gamtos ir visuomenės vystymosi dėsnius".

Nors šiais laikais Rusijos komunistai smerkia religijas, bet jų tarpe yra išsigalėjęs toks komunistiškas dogmatizmas,

kuris galima pavadinti savotiška religija, net panašumo turinčia į senoviškas, prieš du tūkstančius metų, buvusias politeistines religijas, ir tais laikais, kas nenorėdavo tų religijų pripažinti, tapdavo priešais, ir dažnai iškildavo tarpusavio karai. Iš Markso ir Lenino raštų dabar komunistai yra sudarę dogmų (teiginių) rinkinį, kurį niekas neturi teisės papeikti ir kiekvienas žmogus privalo tokiems teiginiams nulenkti savo galvą. Taigi dabar yra susidariusi, taip sakant, leninizmo religija. Ir žiloje senovėje atsisirasdavo tokių karštagalvių, kurie kiekviena proga stengdavosi pakartoti tų laikų diktatorių valdovų teiginius, o kas priešinosi tokiems teiginiams, kitaip sakant — tokioms dogmoms, tas buvo smarkiai baudžiamas, nes, anot valdovų, buvo nusikaltęs tikrai tiesai.

Maskvoj, vadinamojoje Raudonojoje Aikštėje, yra pastatytas mauzoliejus komunizmo apaštalui Leninui. Išbalzuotas Lenino kūnas dieną ir naktį saugojamas ginkluotų sargų. Daug žmonių piligrimų tą komunistinę šventovę aplanko ir visi atvykėliai atiduoda tam tikrą pagarbą. Žiūrint į tai susidaro įspūdis, kad atvykę piligrimai suteikia savo gilią pagarbą leninizmo religijos apaštalui. Kai dabar sovietų Rusijoje yra išsigalėjusi leninistų religija, tai tos savotiškos religijos dogmos stengiamasi visur pakartoti. Išleisdami kokią nors knygą dažnai pratarinėje stengiasi įdėti kokią nors Lenino dogmą. Pavyzdžiui, kai buvo Lietuvoje leidžiamas "Dabartinės lietuvių kalbos žodynas", tai jo pratarinėje yra toks dogminis posakis: "Atrenkant žodžius, aiškinant žodžių reikšmes ir t. t. buvo vadovaujama si marksizmo - leninizmo klasikų pasisakymais". O to žodyno įvade dar pasakyta: "Nustatant žodyno apimtį, sudarant žodžių registrą, vadovautasi Lenino ir Stalino teiginiais klabos klausimais; Leninas nurodė, kad kalba yra svarbiausia žmonių bendravimo priemonė".

Taigi visur stengiamasi pabrėžti kokie nors Lenino posakiai tokiose vietose, kur jie nesudaro jokios reikšmės. Tik dabar jau nekreipiama dėmesio į Stalino teiginius.

Jei tie komunistų valdovai sumanytų dėl religijos eiti maždaug panašiomis pėdomis, kaip kad anksčiau buvo sugalvoję rusų carai, kada vadinamosios stačiatikių (ortodoksų) tikybos skleidėjams buvo suteiktos tam tikros privilegijos, tai galimas daiktas, jog visa religinė padėtis pasikeistų ta prasme, kad tų stačiatikių dvasiškija pasiryžtų tam tikrais būdais garbinti labiau pasižymėjusius komunistų veikėjus panašiai, kaip kad būdavo daroma caristiniais laikais, kada carų šeimos narių gimtadieniai bei kiti įvykiai būdavo atžymėjami bažnyčiose tam tikromis pamaldomis, ir ne tik stačiatikių, bet ir kitų religijų bažnyčiose. To-

Fotografas John Bowen nutraukė šią įdomią prezidento James Buchanano stovylos ir trijų berniukų susitikusių žvilgsnių fotografiją. Paminklas stovi Washingtonė, D. C. Meridian Hill parke.

kiais atvejais kituose kraštuose daugeliui žmonių susidarytų kitokios pažiūros, ypač tiems žmonėms, kurie religiją stato pirmą vieton, nekreipdami dėmesio į kitas žmogaus būklės sritis. Ir galima dar manyti, kad komunizmo propagautojai mokėtų surasti Lenino raštuose tokius posakius, kuriais būtų pagerbiami žmonės prisilaikantieji savo religijos išakymų.

Kai šiais paskutiniiais laikais imama daugiau rūpintis religijos padėtimi Sovietų Rusijos okupuotuose kraštuose, taip pat nemaža yra kalbama katalikų tarpe apie pakitėjusias religines apeigas, nes jau lotynų kalbos vartojimas, taip sakant, yra baigtas. Tokia proga kai kam iškyla klausimas dėl pačios bažnyčios pertvarkymo. Pavyzdžiui aš čia nurodysiu ištraukas iš dienraščio "Draugo" (1968 m. balandžio 20 d. Nr. 94), kuriame P. Mln. savo straipsnyje "Kokia bus nauja išeivių bažnyčia?" įdėjo tokius posakius arba nurodymus:

"Gal netolimoj ateityje ir mums teks pakeisti turimas savo bažnyčias, senas gal teks palikti ir visai naujuose sklypuose statyti kitokias, su mums praktiškėmis architekūriniais sprendimais?"

Ar bažnyčia negalėtų būti taip suplanuota, kad ji taptų išeiviui ir savotišku įvairiatiksliu pastatu, kuris vienu laiku būtų naudojamas Mišioms, bet vėliau galėtų būti pakeičiamas į klasių, paskaitų, susirinkimų, minėjimų ar kitų, dar nežinomų čionykščio gyvenimo pareikalavimų erdvės?

Ar toks pastatas negalėtų

būti naudojamas - dešimterio-pai įvairiems reikalams?

Modernus išeivis katalikas, gal tuo pačiu čia rastų sujungtą ir liturgiją, ir prie jos daugiau prišlijusį savo kasdieninį gyvenimą, ir net visa tai, kas yra humaniška jo pilnesnei būčiai?"

Taigi atrodo, tokia propagautojo siūloma bažnyčia tikėtų ne tik išeiviams, bet ypač tebegyvenantiems savo tėvynėje žmonėms, nes daugelis jų bažnyčių jau yra išnykę, ir tas liturgijas gal galėtų atlikti savo kokiose nors pasiūre ar palapinėse. Vienu žodžiu, jei propagautojo P. Mln. nurodymai būtų įvykdomi, tai susidarytų, taip sakant, kaj kam įdomi religinė maišalienė-makalienė.

A. Kelmūtis

KIPARISO MEDIS

Sunku patikėti, kad iš milžiniško kipariso medžio mūtų galima pastatyti 22 amerikoniško tipo namus.

Meksikoje yra toks medis — milžiniškas kiparisas. Jis auga prie Santa Maria Tule. Medžio šakų plotis yra 140 pėdų. Jis yra 160 pėdų aukštumo. Spėjama, kad tas kipariso medis yra tūkstančio metų senumo.

"NAUJIENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, BIZNIERIAI, PROFESIONALAI, DVASININKAI, VALSTYBININKAI, MOKSLININKAI, JIE ŽINO, KAD "NAUJIENOS" PADUODA TEISINGIAUSIAS ZINIAS IR GERIAUSIUS RAŠTUS.

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JUNE 22, 1968